

ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ОРГАНІВ
ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
УКРАЇНИ**

КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУДОВА ЕКСПЕРТОЛОГІЯ

Галузь знань 08 Право
Спеціальність 081 Право
Освітній рівень перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма Право (поліцейські)
Шифр за ОПП: ОК 26

Мова навчання: українська

Кропивницький – 2025

Розробник:

КОВАЛЬОВА Ольга, професор кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування НПУ ДонДУВС д.ю.н., доцент

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри кримінального процесу та криміналістики факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування НПУ ДонДУВС
Протокол № 1 від «14» серпня 2025 року

Т.в.о. завідувача кафедри

Олександр ГРУЗДЬ

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Право (поліцейські)» «14» серпня 2025 року

Гарант ОПП

Ольга КОВАЛЬОВА

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача

1. ВСТУП

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Статус навчальної дисципліни:	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Рік підготовки:	4-й	-
Семестр:	7-й	-
Кількість кредитів ЄКТС / годин	3 / 90	
Модулів:	2	
Змістових модулів:	2	
Лекції:	20 годин	-
Семінарські:	6 годин	-
Практичні:	18 годин	-
Самостійна робота:	46 годин	-
Індивідуальні завдання (курсова робота):	не передбачено	
Підсумковий семестровий контроль:	залік	
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:	1:1	

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: підготовка висококваліфікованих фахівців та фахівчинь у галузі права для реалізації завдань Національної поліції України, здатних розв'язувати складні спеціалізовані завдання у сфері права, забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності через розвиток їх знань та навичок у галузі судової експертології.

Завдання: набуття здобувачами та здобувачками вищої освіти внаслідок засвоєння ними навчального матеріалу здатності використовувати способи та методи, розроблені відповідними галузями

криміналістичної техніки та іншими галузями знань для оцінки висновку експерта на предмет використання сучасних методик, повноти та достовірності результатів дослідження.

1.3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Передумовами вивчення навчальної дисципліни є опанування навчальних дисциплін «Кримінальний процес», «Криміналістика». Компетентності, сформовані під час її вивчення, в подальшому будуть використовуватися під час опанування таких навчальних дисциплін: «Досудове розслідування».

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

	ПРН 1	ПРН 3	ПРН 6	ПРН 14	ПРН 15	ПРН 19
знати поняття судової експертології та її місце в системі наукового знання, загальну характеристику, процес інституалізації та механізм здійснення судово-експертної діяльності, поняття та види суб'єктів судово-експертної діяльності		+		+		
знати класифікацію судових експертиз за різними критеріями, процесуальні основи і організацію проведення судових експертиз у кримінальному, адміністративному та цивільному судочинстві, структуру постанови (ухвали) про призначення судової експертизи	+			+		
вміти збирати та підготовлювати матеріали до проведення експертизи, формулювати питання, що виносяться на вирішення ідентифікаційних та діагностичних завдань		+	+		+	+
вміти взаємодіяти з експертними установами та експертами, визначати експертну установу для проведення експертного дослідження			+		+	+
вміти досліджувати, оцінювати, перевіряти та використовувати висновки експерта, приймати обґрунтовані та законні рішення, юридично грамотно складати необхідні процесуальні документи, організувати виконання прийнятих рішень	+		+		+	+

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лекції	семінар.	практичн.	сам. раб		лекції	семінар.	практичн.	сам. раб
1	2	3	4	5	8	9	10	11	12	15
Модуль 1										
Змістовий модуль 1. Загальнотеоретичні засади судової експертології										
Тема 1. Поняття судової експертології та її місце в системі наукового знання	8	2	2	-	4	-	-	-	-	-
Тема 2. Судово-експертна діяльність та її суб'єкти	8	2	2	-	4	-	-	-	-	-
Тема 3. Класифікація судових експертиз	8	2	2	-	4	-	-	-	-	-
Тема 4. Процесуальні основи і організація проведення судових експертиз	8	2	-	2	4	-	-	-	-	-
Тема 5. Підготовка матеріалів до проведення експертизи	8	2	-	2	4	-	-	-	-	-
Тема 6. Тактика проведення судових експертиз	10	2	-	2	6	-	-	-	-	-
Тема 7. Дослідження, оцінка та перевірка висновку експерта	10	2	-	2	6	-	-	-	-	-
Разом за модулем 1	60	14	6	8	32					
Модуль 2										
Змістовий модуль 2. Призначення та проведення судових експертиз										
Тема 8. Спеціаліст у кримінальному, цивільному та адміністративному провадженні	10	2		2	6	-	-	-	-	-
Тема 9. Судова трасологічна експертиза	10	2		4	4	-	-	-	-	-
Тема 10. Судово-балістична та вибухотехнічна експертизи. Експертиза речовин та матеріалів	10	2		4	4	-	-	-	-	-
Разом за модулем 2	30	6	-	10	14	-	-	-	-	-
Всього годин	90	20	6	18	46	-	-	-	-	-

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТОЛОГІЇ

Тема 1. Поняття судової експертології та її місце в системі наукового знання.

Генезис судової експертології. Поняття, зміст, предмет, об'єкт, завдання судової експертології. Методи судової експертології. Функції судової експертології. Мова судової експертології. Місце судової експертології в системі наукового знання.

Тема 2. Судово-експертна діяльність та її суб'єкти.

Загальна характеристика судово-експертної діяльності. Процес інституалізації судово-експертної діяльності. Механізм здійснення судово-експертної діяльності. Поняття та види суб'єктів судово-експертної діяльності. Судові експерти: права, обов'язки, відповідальність. Атестація судового експерта.

Тема 3. Класифікація судових експертиз.

Класифікація судових експертиз за різними критеріями. Первинна та повторна експертизи. Основна та додаткова експертиза. Однорідна та комплексна експертизи. Одноособова та комісійна експертизи. Класифікація експертиз за предметом дослідження.

Тема 4. Процесуальні основи і організація проведення судових експертиз.

Проведення експертиз у кримінальному судочинстві. Призначення судової експертизи в експертну установу. Структура постанови (ухвали) про призначення судової експертизи. Проведення експертизи в адміністративному та цивільному судочинстві.

Тема 5. Підготовка матеріалів до проведення експертизи.

Підготовка об'єктів експертного дослідження. Вихідні дані, що використовуються при проведенні експертизи. Загальні вимоги до питань, що виносяться на вирішення експерта. Форма типових питань, що виносяться для вирішення ідентифікаційних завдань. Питання, що виносяться для вирішення діагностичних завдань.

Тема 6. Тактика проведення судових експертиз.

Обов'язки, права та відповідальність судового експерта. Кримінальна та дисциплінарна відповідальність експерта. Взаємодія експерта з суб'єктом, що призначив судову експертизу. Принципи судово-експертної діяльності. Система державних експертних установ. Науково-методичне та організаційно-управлінське забезпечення проведення судових експертиз.

Тема 7. Дослідження, оцінка та перевірка висновку експерта.

Висновок експерта: сутність, структура, зміст. Форми та види висновків експерта. Висновок експерта як джерело судового доказу. Порядок оцінки висновку експерта експертом та слідчим, та його наслідки. Поняття і природа експертних помилок. Поняття, завдання і основні принципи експертної профілактики. Способи фіксації експертної профілактики.

Змістовий модуль 2. ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ

Тема 8. Спеціаліст у кримінальному, цивільному та адміністративному провадженні.

Поняття спеціаліста. Основні функції спеціаліста. Основні тактичні прийоми роботи спеціаліста.

Тема 9. Судова трасологічна експертиза.

Поняття, предмет, завдання, наукові засади і система трасології. Поняття слідів в трасології, їх загальне групування. Сліди людини (антроскопія), їх види. Сліди ніг (взуття). Інші сліди людини: зубів, нігтів, інших частин тіла (губ, носа), одягу. Поняття, предмет, завдання, наукові засади і система дактилоскопії. Сліди рук (дактилоскопія).

Тема 10. Судово-балістична та вибухотехнічна експертизи. Експертиза речовин та матеріалів.

Поняття вогнепальної зброї і слідів її застосування. Об'єкти судово-балістичних досліджень. Механізм слідоутворення при пострілі з вогнепальної зброї. Дослідження вогнепальної зброї і боєприпасів. Питання, які вирішуються балістичною експертизою. Дослідження вибухових пристроїв, вибухових речовин, слідів вибуху. Питання, які вирішуються вибухотехнічною експертизою. Експертизи нафтопродуктів та паливно-мастильних матеріалів, наркотичних засобів та сильнодіючих речовин, рідин, що містять спирт, металів і сплавів полімерів, пластмас та скла, отруйних речовин подразнюючої дії.

5. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

5.1. Методи навчання

Під час проведення навчальних занять можуть застосовуватися такі методи:

- словесні методи навчання;
- наочні методи навчання;
- практичні методи навчання;
- проблемно-пошукові методи навчання;

– активні методи навчання, у тому числі з використанням поліцейських квестів.

5.2. Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання роботи здобувачів/здобувачок вищої освіти здійснюється відповідно до загальноуніверситетської системи оцінювання знань.

Система передбачає:

для денної форми здобуття освіти

Підсумковий контроль – ЗАЛК
Аудиторна робота – 80 балів
Самостійна робота – 20 балів
Залік
Усього за навчальну дисципліну (освітній компонент) – 100 балів

Для переведення оцінок у бали у разі підсумкового контролю у формі заліку необхідно користуватися формулою:

$$AP = \frac{\text{сума всіх отриманих оцінок за аудиторну роботу}}{MKO + KDO*0,5 + KNO} * 16 =$$

- AP – результат аудиторної роботи;
- MKO – мінімальна кількість оцінок (1/3 (33 %) від кількості семінарських занять/практичних занять, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни). Якщо MKO складає дробове число, то до розрахунку береться наступне ціле число;
- KDO – кількість «додаткових» оцінок – оцінок, що перевищують MKO;
- KNO – кількість невідпрацьованих «незадовільних» оцінок та невідпрацьованих пропущених занять.

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та подальшого його оцінювання на семінарському чи практичному занятті слід врахувати певні рівні знань:

1. Теоретична відповідь

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, опрацювавши основну та додаткову літературу, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань у самостійній роботі;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний/здатна його аналізувати, але не має достатніх знань для формулювання висновків, поєднання теоретичних знань із практичними прикладами;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання.

2. Тест: правильне вирішення тесту оцінюється в 1 бал.

3. Задача: вважається вирішеною і оцінюється:

– оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти;

– оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, але не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти чи допустив незначні помилки;

– оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти надав/надала відповіді не на всі поставлені в умовах питання, чи не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти, чи допустив значні помилки;

– оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не правильно вирішив/вирішила задачу.

4. Реферативне повідомлення – оцінюється в 5 балів:

1 бал – належне оформлення реферативного повідомлення;

1 бал – глибока проробка теми (наявність достатньої кількості літературних джерел, наявність ґрунтовних висновків);

1 бал – теоретична обґрунтованість теми, визначення її актуальності, мети, завдань, чітко розроблений науковий апарат;

2 бали – грамотна і аргументована презентація реферату.

Кожну оцінку викладач/викладачка має аргументовано мотивувати.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок
82–89	Добре	B	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками
75–81		C	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок
67–74	Задовільно	D	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків
60–66		E	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям

35–59	Незадовільно	FX	Кредит не зараховано. Здобувачу/здобувачці вищої освіти надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки
1-34		F	Кредит не зараховано. Здобувач/здобувачка вищої освіти повинен/повинна повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни (модуля)

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові

1. Латковський П. П. Судові експертизи : навч.-метод. посіб. [Електронне видання] / П. П. Латковський, А. Р. Воробчак ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». – Чернівці; Одеса : Фенікс, 2023. 172 с.
2. Лук'янчиков Є.Д. Лук'янчиков Б.Є. Судова експертиза: навч. посіб. Київ, 2023. 99 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/1f703f10-729b-452a-b961-3755688832b5/content>
3. Судова експертологія: курс лекцій / За заг. ред. д.ю.н, професора В.М. Тертишника. Дніпро: ЛІРА, 2021. 208 с.
4. Судова експертологія : підруч. для підгот. здобувачів освіт. ступеня «магістр» за спец. 081 «Право» та 262 «Правоохоронна діяльність» / В. М. Тертишник, В. В. Варава, О. В. Сачко ; за заг. ред. В. М. Тертишника. Харків : Право, 2021. 280 с.
5. Тіщенко В.В., Ріпенко А.І., Самойленко О.А. Судові експертизи у кримінальному провадженні: посібник. Херсон: Видавничий дім «Гельветика». 2021. 152 с.

Додаткові

1. Інноваційне обладнання, пристрої для експертно-криміналістичних досліджень та окремі процесуальні питання проведення судових експертиз: колективна монографія / за редакцією Ю. В. Циганюк. Хмельницький: Хмельницький центр нових технологій та інновацій, 2020. 229 с.
2. Ковальова О.В. Правові засади використання спеціальних знань під час інформаційного забезпечення досудового розслідування. Київський часопис права. 2022. №1. С.168-175. URL: <http://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava/article/view/150/138>
3. Ковальова О.В. Форми використання спеціальних знань в інформаційному забезпеченні досудового розслідування. Право і суспільство. 2022. № 2. С. 215-221. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2022/2_2022/32.pdf

4. Ковальова О.В. Саморобна вогнепальна зброя: поняття, ознаки, криміналістичне дослідження. Правовий часопис Донбасу. № 2. 2025. С. 82 – 87.

5. Ковальова О.В., Мусієнко О.Л. Особливості слідчого огляду вогнепальної зброї. Центральнотраїнський вісник права та публічного управління. № 3 (11). 2025. С. 40 – 47.

6. Ковальова О.В. Правові засади використання спеціальних знань під час інформаційного забезпечення досудового розслідування. Київський часопис права. 2022. № 1. С. 168 – 175.

7. Ковальова О.В. Форми використання спеціальних знань в інформаційному забезпеченні досудового розслідування. Право і суспільство. № 2 / 2022. С.215-221

8. Криміналістика в слайдах / В. І. Галаган, Ж. В. Удовенко, В.А. Шкелебей, Т.П. Яцик. Київ: НаУКМА, 2021. 1090 с. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/86bf67fa-57fe-4a58-ab74-e7b1644705aa>

9. Криміналістична техніка, тактика і методика : навчальний посібник / В. В. Копча, Н. В. Копча. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 286 с.

10. Криміналістичне дослідження ДНК : технології та можливості : навч. посіб. / Р. Л. Степанюк, С. І. Перлін, В. В. Кікінчук та ін., МВС України ; Харків. нац. ун-т внутр. справ; Харків. НДЕКЦ МВС України. 2-ге вид., перероб. та допов. Харків, 2022. 120 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/14007>.

11. Степанюк Р. Криміналістичний ДНК-аналіз: стан і перспективи розвитку в Україні. Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2021. Вип. 3 (25). С. 60-80.

12. Степанюк Р. Л., Кікінчук В. В. Напрями вдосконалення правового регулювання криміналістичного ДНК-аналізу в Україні в контексті інтеграції до Європейського Союзу. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2022. Вип. 97(2). С. 234-249.

Нормативно-правові акти

1. Кримінальний кодекс України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

2. Кримінальний процесуальний кодекс України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

3. Про судову експертизу. Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>

4. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

5. Про державну реєстрацію геномної інформації людини : Закон України від 9 липня 2022 року № 2391-IX.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2391-20#Text>.

6. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

7. Про захист персональних даних: Закон України від 1 червня 2010 року № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>

8. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.

9. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07.07.2017 № 575, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 31.07.2017 р. за № 937/30805. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17>

10. Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події: наказ МВС України № 1339 від 03.11.2015, зареєстровано у Міністерстві юстиції України 06.11.2015 р. за № 1392/27837. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15>.

11. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 03.11.1998 за № 705/3145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>.

12. Деякі питання реалізації Закону України «Про державну реєстрацію геномної інформації людини» : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2023 року № 978. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/978-2023-%D0%BF#Text>.

13. Про затвердження Положення про Електронний реєстр геномної інформації людини : наказ МВС України від 4 серпня 2023 року № 639. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1657-23#Text>.

14. Про затвердження Положення про інформаційно-комунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України» : наказ МВС України від 3 серпня 2017 року № 676. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1059-17#Text>.

Інформаційні ресурси

1. Інформаційно-комунікаційна система «МІА: Освіта». URL: <https://osvita.dnuvs.ukr.education/md/course/view.php?id=2196>

2. Офіційний вебпортал парламенту України «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Урядовий портал. Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua>

4. Офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України. URL: <http://mvs.gov.ua>

5. Офіційний веб-сайт Національної поліції.
URL: <https://www.npu.gov.ua>
6. Офіційний веб-сайт Експертної служби МВС.
URL: <https://dndekc.mvs.gov.ua>